

การก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้กับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่และ พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ

พันเอก บุญเอื้อ บุญฤทธิ์¹

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้กับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุการก่อความไม่สงบกับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ และศึกษาปัญหาการก่อความไม่สงบกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ นักการเมือง ผู้บริหารระดับสูง อดีตผู้ก่อความไม่สงบ นักวิชาการ และผู้นำตามธรรมชาติของคนในพื้นที่ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 37 คน

ด้านอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ มีแรงจูงใจจากประวัติความเป็นมาซึ่งขาดการเหลียวแล และไม่ได้รับความยุติธรรมมานานนับศตวรรษ นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างด้าน เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา และอัตลักษณ์ระหว่างรัฐสยามกับรัฐปัตตานี รวมถึงการดำเนินนโยบายบางอย่างของรัฐที่ขัดต่อวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ด้านพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ มีสาเหตุจากเจ้าหน้าที่รัฐบางคนใช้อำนาจไปในทางที่ผิด

เพื่อบรรเทาปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์ด้านนโยบาย ดังนี้ ประเภทแรก ที่ใช้แก้ปัญหาต้องเน้นที่การใช้ไม้อ่อนมากกว่าใช้ไม้แข็ง ประเภทที่สอง เจ้าหน้าที่รัฐต้องพัฒนาระบบการข่าวกรองอย่างมีประสิทธิภาพ ประเภทที่3 การประชาสัมพันธ์ ต่อกลุ่มเป้าหมาย ต้องยึดแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เพราะชาวมุสลิมมีความเชื่อว่าถึงไม่ใช่ญาติก็พี่น้องกัน ประเภทที่สี่เจ้าหน้าที่รัฐทุกหน่วยงานต้องทำงานไปในทิศทางเดียวกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ใช้แนวทางสันติวิธีและมีความยุติธรรม โดยมีการประเมินผลของคนในพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ประเภทสุดท้ายควรใช้ตัวแบบการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตที่ประเทศไทยเคยมีประสบการณ์มาแล้วนำมาประยุกต์เพื่อใช้งานต่อไป

คำสำคัญ : การก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้, อัตลักษณ์ของคนในพื้นที่, พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

Southern Insurgency in the Three Border Provinces, Local People Identity and Government Official Behavior

Col. Boonaue Boonrith

The study on "Southern Insurgency in the Three Border Provinces and Its Local People Identity and Government Official Behavior" aimed to explore the effect of local people identity on the insurgency issue, and the problems from government official behavior in those areas. This qualitative research collected data from documentary sources and in-depth interviews with purposively selected sample comprising 5 groups of 37 people, i.e. politicians, high-ranking administrators, former insurgents, academics and natural local leaders.

On the issue of the local people identity, the motivation for insurgency had its root from factors of historical background of the three provinces. Main cause of the problem was the government's inadequate attention to local problems. The races, religions, cultures, languages and identities of the peoples in the Siamese and Patani states were also different. The government policies and activities that were not consistent with the islamic religion and way of life of the local people also exacerbate the problems into open conflicts and violence against the government.

In order to alleviate the southern insurgency problem the following policy strategies were recommended. Firstly, the government would rather employ flexible than harsh approach. Secondly, improve efficiency on intelligence system. Thirdly, extend public relation services to the target groups based on His Majesty the King's direction on "understanding, reaching and developing". Muslims believe that all are brothers and sisters even though they are not relatives. Fourthly, government agencies should work in the same direction and have mutual understanding of the problems of local people. Government activities in relation to the local people should recognize human rights and justice. Finally crisis management model from the past in Thailand can also be employed in administration.

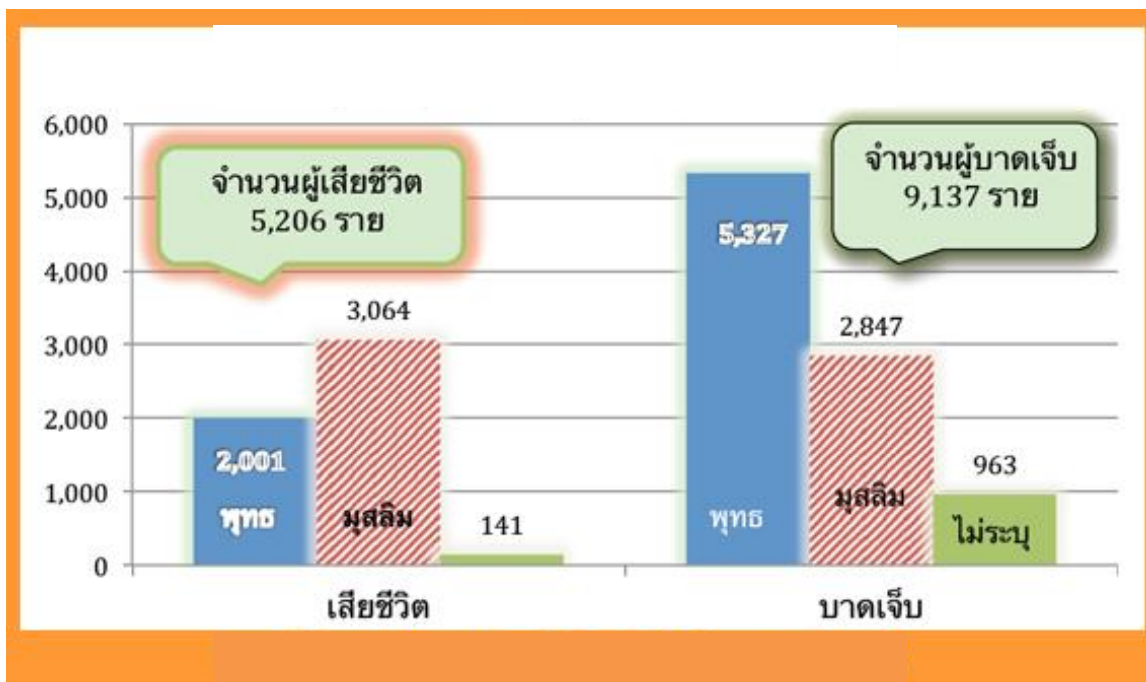
Key words: Southern insurgency, Three southern border provinces, Local people identity, Government official behavior.

บทนำ

¹Ph.D. Candidate, Ph.D. Programme in Public Policy and Management, Kasem Budit University.

นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์บุกโจมตีและปล้นปืนที่กองพันทหารพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 การก่อความไม่สงบ (Insurgency) ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับเวลา

ตราจนถึงปัจจุบัน หากนับตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2547 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 มีการก่อความไม่สงบ จำนวน 11,542 เหตุการณ์ ซึ่งมีผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับบาดเจ็บ จำนวน 13,571 คน (Deep South Watch : 2555) ดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 1 ข้างล่าง



ภาพที่ 1 สรุปข้อมูลความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ มกราคม- พฤษภาคม 2555
ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch, 2555)

ในปัจจุบันปฏิบัติการของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้เปลี่ยนไปจากอดีตเป็นอย่างมาก เช่น ผู้ก่อความไม่สงบได้รับการฝึกมาเป็นอย่างดี มีการทำงานที่เป็นระบบ ปิดบังความลับได้ดีทั้งก่อนและหลังปฏิบัติการ และมีแนวร่วมขนาดใหญ่ (บุญรอด ศรีสมบัติ, 2555) ทั้งนี้สาเหตุของการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดจากปัจจัยภายในประเทศมากกว่าปัจจัยที่มาจากต่างประเทศ (จิตชนก ราธิมมูลา, 2548) ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงประเด็นเรื่องลักษณะเฉพาะของประชาชนในพื้นที่ เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม เนื่องจากคนในพื้นที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และใช้ภาษามลายู

กล่าวอีกนัยหนึ่งการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องความแตกต่างทางอัตลักษณ์ (LaFree, et al., 2549) และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น ใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน เลือกปฏิบัติ ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้ประชาชนรับทราบ บิดเบือนข้อมูล หรือเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน (สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 6, 2555)

เป้าหมายหลักของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ คือ พลเรือน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คนงาน และลูกจ้างของหน่วยงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 60 เจ้าหน้าที่ตำรวจ ร้อยละ 16 ทหาร ร้อยละ 12 และอื่นๆ ร้อยละ 12 (สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2550) ความสูญเสียดังกล่าวเป็นเรื่องที่น่าวิตกเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นความสูญเสียที่มากกว่าสงครามใดๆ ที่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย นอกจากนี้การก่อความไม่สงบยังมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง และมีการใช้ระเบิดมากกว่าการลอบวางเพลิง (ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี, 2555)

อีกประการหนึ่ง การก่อความไม่สงบที่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน อัทธ์ พิศาลวานิช(2548) พบว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นยังส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ทั้งด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านการค้า และด้านบริการ หากความรุนแรงยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมทั้งหมดของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะการประมงมีผลผลิตลดลง และธุรกิจเอกชน เช่น โรงแรม ภัตตาคาร อสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และการให้บริการทางธุรกิจต่างๆ มีรายได้ลดลงอย่างมาก

จากเหตุผลซึ่งเป็นประเด็นปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะค้นหาคำตอบว่าอะไรคือสาเหตุของการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและสภาพปัญหาการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้กับ อัตลักษณ์ของคนในพื้นที่
2. เพื่อศึกษาสาเหตุการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐและอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาสาเหตุของการก่อความไม่สงบ ในประเด็น คือ อัตลักษณ์ของคน ในพื้นที่และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่
2. ด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่

2.1 นักการเมือง ซึ่งเป็นผู้ที่กำหนดนโยบายสาธารณะ

2.2 เจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง ซึ่งเป็นผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

2.3 อดีตผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเคยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการวางระเบิด การลอบสังหาร การวางเพลิง หรือผู้มีส่วนร่วมสนับสนุนให้เกิดความรุนแรง และเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

2.4 นักวิชาการ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ รวมถึงพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ

2.5 ผู้นำตามธรรมชาติของคนในพื้นที่ ซึ่งเป็นคนที่ซึ่งได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นผู้ที่ศรัทธาเพื่อคนในพื้นที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามารถสูง ในการติดต่อสื่อสารเป็นที่ยอมรับของคนในพื้นที่ด้วยกัน

3. ด้านเวลา เริ่มตั้งแต่ มีนาคม พ.ศ. 2554 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2555

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1. ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เกี่ยวกับประเด็นด้านอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่

2. ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบนำไปประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาถึง แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ ซึ่งมีสถาบัน หน่วยงาน และผู้รู้หลายท่านเช่น Weinberg & et al.(2547) วิชัย ชูเชิด(2547 : 1) โรงเรียนสงครามพิเศษ(2547 : 3) British Act of Parliament(2548) Dugan & Fogg (2548) บุญรอด ศรีสมบัติ(2548 : 1) U.S. Department of State(2549) และ กรมยุทธศึกษาทหารบก(2549 : 3) ให้แนวคิด ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า การก่อความไม่สงบนั้นขึ้นอยู่กับประเภทของเหตุการณ์ และเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และศาสนา ด้วยวิธีการลอบสังหาร การวางเพลิง และการวางระเบิด โดยก่อเหตุทั้งภายในประเทศ หรือต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่ความรุนแรงและให้เป็นการซ้ำขึ้นมา

2. แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุทั่วไปของความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีสถาบัน หน่วยงาน และผู้รู้หลายท่าน เช่น Manyin & et al(2547) Smith(2547) Croissant(2548) Keet(2548) Vaughn & et al(2548) ชัยศึก เกตุทัต(2548 : 5) Connor(2549) และ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ หรือ กอส.(2549 : 11) ให้แนวคิด ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า สาเหตุความขัดแย้งเกิดจากความแตกต่างทางศาสนา ชาติพันธุ์ ภาษา และความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ นำมาใช้เป็นข้ออ้างในการปลุกระดมให้เกิดความรุนแรงได้ง่าย รวมทั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐ ความยากจน ความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม ความด้อยคุณภาพการศึกษา การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติจากอำนาจเศรษฐกิจภายนอก จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้ง และการปลุกระดมทำให้มีความเข้มข้นจนถึงขั้นเกิดอันตรายได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ซึ่งมีสถาบัน หน่วยงาน และผู้รู้หลายท่านเช่น Croissant(2548)

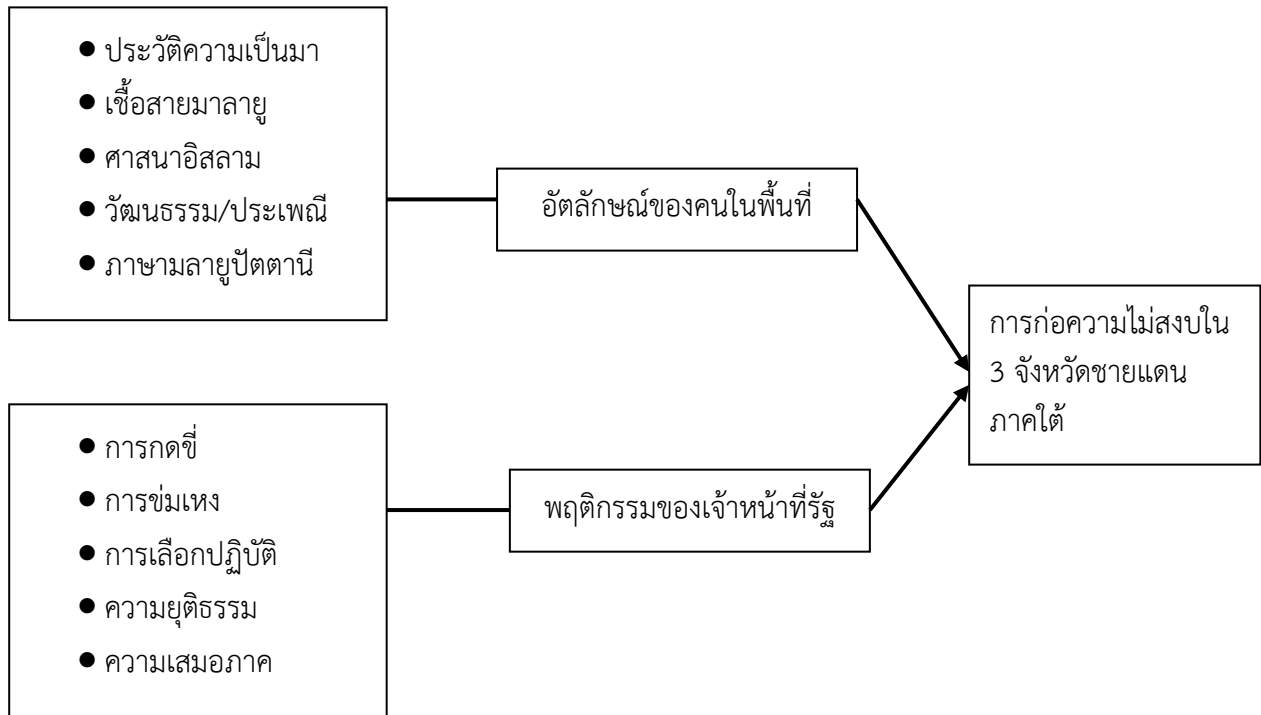
คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ หรือ กอส. (2549 : 3, 11-12, 28-35, 51-52) ศุนย์ข่าวอิศรา(2549) ไสว บุญมา(2549 : 45,49) และ นูรีดา หะยียะโกะ(2553) ให้แนวคิด ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า คนมีความต้องการเพียงปัจจัยสี่เท่านั้น ส่วนประวัติความเป็นมา เชื้อชาติ ศาสนา และภาษา หรือที่เรียกว่า อัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ จึงเป็นเรื่องของคน มีความเชื่อที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งรุนแรงนี้ มีรากเหง้ามาจากความเชื่อของทั้งสองฝ่ายว่า ศาสนาและวัฒนธรรมของตนนั้นเหนือชั้นกว่า ศาสนาและวัฒนธรรมของคนอื่น เมื่อชนกลุ่มใหญ่ไม่ยอมรับความแตกต่างของชนกลุ่มน้อย แต่พยายามครอบงำพวกเขา ความขัดแย้ง จึงรุนแรงอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

4. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมี หน่วยงานและผู้รู้หลายท่านเช่น จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ (2548 : 63-170) คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติหรือกอส.(2549 : 5, 11, 15, 17-21, 64-68) ปุณทรีก์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555) และ(สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 6, 2555) ให้แนวคิด ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติในพื้นที่บางคนยังไม่เข้าใจวิถีชีวิตของคนมุสลิมตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงเลือกปฏิบัติ กลั่นแกล้ง ข่มขู่คุกคาม ไม่ให้ความยุติธรรม ใช้ความรุนแรงเกินขอบเขต ไม่ซื่อสัตย์ คดโกง ใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์โดยตั้งตนเป็นผู้มีอิทธิพล เรียกเก็บส่วยจากธุรกิจผิดกฎหมาย สร้างสถานการณ์อุ้มฆ่าผู้บริสุทธิ์ ตลอดจนไม่เป็นแบบอย่างที่ดีของความ

เป็นไทย ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตแบบมุสลิมอย่างมาก ทำให้ทุกข์ของคนในพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณจนเกิดความกดดันเมื่อได้รับการปลุกระดมหรือชี้แนะให้เข้าร่วมกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบหรือให้การสนับสนุน พวกเขาจึงแสดงพฤติกรรมออกมาเป็นความรุนแรงถึงระดับต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐได้

5. สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้สืบค้นมา เช่น เรื่อง ผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติจากลัทธิความเชื่อทางศาสนาในแนวทางที่รุนแรง : กรณีศึกษาแนวความคิดในการจัดตั้งรัฐอิสลามบริสุทธ์ (ชูชัย บุญย้อย, 2548) Combating Terrorism : An Academic View (David Wright-Neville, 2549) ปัญหาการก่อสถานการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย : กรณีศึกษาปัญหาและสาเหตุ (ประดิษฐ์ชัย บุญรักษา, 2550) ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้สู่ด้วยยุทธศาสตร์และเข็มมุ่งใหม่สำหรับรัฐไทย (กิตติ อริยานนท์, 2554) เป็นต้น มีข้อค้นพบที่ให้แนวคิด ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่า นอกจากอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ ยังมีประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกหลายประเด็น เช่น ปัญหาระดับพื้นฐานของสังคม ปัญหาระดับโครงสร้างทางสังคม ปัญหาระดับโครงสร้างทางวัฒนธรรม การสร้างเครือข่ายของกลุ่มก่อ ความไม่สงบ ตลอดจนเทคโนโลยีทางการสื่อสาร รวมทั้งประเด็นทางการเมือง กลุ่มผู้มีอิทธิพล การค้ายาเสพติด การค้าของเถื่อน และการค้ำน้ำมันเถื่อน เป็นต้น

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง วิจัยโดยการตรวจสอบเอกสาร ส่วนที่สองรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมี โครงสร้าง และส่วนที่สามตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตีความข้อมูล ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมไว้ ซึ่งมีทั้งสอดคล้องและขัดแย้ง แล้วอภิปรายผลการวิจัย

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากการทบทวนวรรณกรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ จากเอกสารทางวิชาการ และเอกสารราชการเกี่ยวกับนโยบาย และแผนตลอดจนกฎระเบียบต่างๆ โดยเฉพาะผลการประชุมสัมมนาจากทุกภาคส่วน และข้อเสนอแนะอีกทั้งมติจากการประชุมคณะกรรมการและอนุกรรมการความมั่นคงแห่งชาติตลอดจนคณะรัฐมนตรี รวมทั้งการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต (Internet) เพื่อใช้ข้อมูลในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ทำให้ทราบถึงประเด็นที่สามารถนำมาเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เพื่อใช้เป็นประเด็นในการสัมภาษณ์เจาะลึกต่อไป โดยส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมถูกต้อง เชื่อถือได้ ก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. หลังจากที่ได้ปรับปรุงประเด็นคำถาม และสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างแล้ว ได้นำไปขอสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละท่านทั้ง 5 กลุ่ม ในระหว่างการสัมภาษณ์ได้ใช้การสังเกต แบบ

ไม่มีส่วนร่วม หรือการสังเกตโดยตรงควบคู่ไปด้วย เช่น ในประเด็นของการใช้สถานที่ประกอบศาสนกิจ (มัสยิด) เพื่อทำละหมาดตามหลักศาสนาอิสลาม การสื่อสารระหว่างกันและการทักทายด้วยภาษายาวี การดำเนินตามวิถีชีวิตของมุสลิม การประกอบอาชีพ การศึกษาของนักเรียนในโรงเรียนตาดีกา โรงเรียนเปาะเนาะ และนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

3. สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ เกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจค้น การรักษาความปลอดภัยพระ และครู การดำเนินชีวิตประจำวันของเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนต่าง ๆ ทั้ง ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.), กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.) และหน่วยปฏิบัติการในระดับแตกต่าง ๆ กัน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ค่ายสิรินธร อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี, ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส, จุดตรวจกรมทหารพรานที่ 41 ณ บ้านวังพญา ตำบล วังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา และจุดตรวจ กรมทหารพรานที่ 44 ณ ตำบลควนอำเภอยะนาระ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นการสังเกตการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการให้บริการประชาชนที่มาติดต่อราชการ รวมถึงด้านระเบียบวินัย ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในการป้องกันภัยของตัวเอง และสถานที่

นอกจากนั้นยังใช้การสังเกตพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ ขณะพักจากการปฏิบัติงานแต่ยังอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยการร่วมสนทนาเพื่อรับทราบถึงภาระงาน ตลอดจนขวัญของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือการสังเกตในแต่ละครั้งควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบอีกวิธีหนึ่งด้วย

การตรวจสอบข้อมูล

1. ตรวจสอบแบบสอบถามว่ามีโครงสร้างว่ามีความแม่นยำ และความน่าเชื่อถือได้ โดยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ

2. ตรวจสอบวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีรวบรวมข้อมูลแตกต่างกันทั้งที่เป็นข้อมูลเรื่องเดียวกันด้วยวิธีการตรวจสอบแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

3. ตรวจสอบข้อผิดพลาดเกี่ยวกับประเด็นที่ได้คำตอบมา โดยตรวจสอบหาความแตกต่างของข้อมูลว่ามีความแม่นยำ น่าเชื่อถือจากบุคคล สถานที่ และเวลาซึ่งแตกต่างกันเพียงใด

4. ตรวจสอบข้อมูลที่ได้อาจมีความสอดคล้องหรือแตกต่างกับแนวคิดทฤษฎีที่ได้ทบทวนวรรณกรรมไว้มากน้อยเพียงใด เพื่อวิเคราะห์และตีความข้อมูลต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การก่อความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งใหม่ เริ่มตั้งแต่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 เมื่อกลุ่มก่อความไม่สงบบุกโจมตีที่ตั้งหน่วยกองพันทหารพัฒนาที่ 4 อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส จากนั้นการลอบวางระเบิด วางเพลิง และการลอบฆ่า ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2555)

กล่าวได้ว่าสาเหตุสำคัญของการความไม่สงบได้แก่ การขาดการเหลียวแล การเลือกปฏิบัติ และไม่ได้รับความยุติธรรมมานานนับศตวรรษ อย่างไรก็ตาม สาเหตุหลักประการหนึ่งได้แก่ด้านอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ ซึ่งมีความแตกต่างทั้งทางประวัติความเป็นมา เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา และอัตลักษณ์ระหว่างรัฐสยามและรัฐปัตตานี

สำหรับการเรียกร้องของคนในพื้นที่ที่ถูกถ่ายโอนต่อไปยังผู้นำทางศาสนา ซึ่งเห็นว่าการดำเนินนโยบายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐนั้น ขัดต่อวิถีชีวิตของตนตามหลักศาสนา จึงได้เกิดการต่อสู้

อย่างแพร่หลาย จนในท้ายที่สุดนำไปสู่การรวมตัวเป็นขบวนการในการต่อสู้ด้วยการใช้ความรุนแรงและการเคลื่อนไหวต่อต้าน โดยอาศัยการสร้างอุดมการณ์ร่วมกันทางอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นรากฐานของปัญหาอาชญากรรมจนปัจจุบัน

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้งนโยบาย และกฎหมายต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติบำรุงวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2483 พระราชกำหนดวัฒนธรรมซึ่งประชาชนชาวไทยต้องปฏิบัติตาม พ.ศ. 2484 จนถึงการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติในพ.ศ. 2485 และการใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวและมรดกแทนกฎหมายอิสลาม ล้วนสร้างความรู้สึกแปลกแยกแตกต่างให้กับคนต่างชาติพันธุ์ในประเทศอย่างยิ่ง

เนื่องจากเป็นระเบียบที่ออกมาควบคุมและกำกับพฤติกรรมประจำวันของผู้คนประชาชนในพื้นที่จึงถูกจำกัดการดำเนินชีวิตในหลายด้าน ทั้งยังมีบทลงโทษหากฝ่าฝืน เช่น ให้มีการเปลี่ยนชื่อนามสกุลเป็นแบบไทย ให้เรียนและสื่อสารด้วยภาษาไทย ห้ามใช้ภาษามลายูในการติดต่อราชการ ห้ามเรียนคัมภีร์อัลกุรอาน ส่งเสริมการนับถือพุทธศาสนา กำหนดการแต่งกายแบบสุภาพชนที่ต้องสวมหมวก ใส่ถุงเท้าและรองเท้า ห้ามสวมใส่สร้อย หามใช้ผ้าคลุมศีรษะ และห้ามกินหมาก เป็นต้น จึงเริ่มเกิดความรุนแรงขึ้น

ในปี พ.ศ. 2524 รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ก่อตั้ง ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Southern Border Provinces Administration Centre) หรือ ศอ.บต. (SBPAC.) เป็นองค์กรพิเศษด้านการพัฒนา และกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหารที่ 43 หรือ พตท. 43 ด้านแก้ไขปัญความไม่สงบในภาคใต้ ซึ่งเป็นกลไกที่สร้างความสมดุลให้กับการบริหารราชการในพื้นที่ 3

จังหวัดชายแดนภาคใต้ จนเกิดความสงบร่มเย็นขึ้น แต่เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ประกาศยุบทั้ง 2 หน่วยงาน และมีประชาชนจำนวนมากออกมาคัดค้านการยุบหน่วยงานดังกล่าว เนื่องจากเกิดความไม่มั่นใจที่ให้ตำรวจซึ่งไม่เป็นมิตรกับประชาชนมาดูแลความสงบในพื้นที่เพียงหน่วยงานเดียว การถอนกำลังทหารกลับที่ตั้งเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้ก่อความไม่สงบกลับมาเคลื่อนไหวในพื้นที่ และไม่มีข่าวกรองของทางราชการเนื่องจากถูกตัดขาดจากชาวบ้าน ภายหลังจากการยุบหน่วยงานทั้งสองไปแล้ว

สถานการณ์ความไม่สงบได้ทวีความรุนแรง โดยเฉพาะการอุ้มฆ่าชาวบ้านในปี พ.ศ. 2545-2546 การเผาโรงเรียน และสังหารชีวิตครูผู้สอน ผู้ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การประกาศใช้กฎอัยการศึก ตั้งแต่ 5 มกราคม พ.ศ. 2546 และ พ.ร.ก. ต่อต้านการก่อการร้ายตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2546 ทำให้ชาวบ้านเกิดความหวาดผวาระวังเจ้าหน้าที่มากขึ้น เมื่อชาวบ้านไม่ไว้วางใจทางราชการจึงหันไปเป็นแนวร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ด้วยการดักยิงตำรวจ วางระเบิดป้อมและจุดตรวจเพื่อล้างแค้น และล่าสุดรัฐบาลได้ออกกฎหมายมา 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 และ พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.

2553 ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐมากเกินไป

เจ้าหน้าที่รัฐบางคนใช้วิธีการจับกุมผู้ก่อความไม่สงบ และค้นหาอาวุธทั้งการใช้กำลังเข้าปิดล้อมตรวจค้นบ้านผู้ต้องสงสัย และสถานที่ต่างๆ รวมทั้งจับคนในพื้นที่ไปสอบปากคำในทางลับ แล้วตั้งข้อหาก่อความไม่สงบ และการใช้วิธีการรุนแรงทั้งทางกายภาพและทางศาสนาเพื่อให้รับสารภาพ ซึ่งเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อประชาชนจำนวนมาก

ยังทำให้ชาวมุสลิมรู้สึกถึงความอยุติธรรม และการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม และมีความรู้สึกคับแค้นเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ กอ.รมน. ซึ่งรับผิดชอบภารกิจด้านความมั่นคง ส่วน ศอ.บต. รับผิดชอบภารกิจด้านการพัฒนาและการให้ความเป็นธรรม ได้ถูกจัดกลับมาใหม่เมื่อ พ.ศ. 2549 หากไม่ประสานงานกันให้ดี การทำงานอาจขัดแย้งกันเองได้ ซึ่งเห็นได้ว่าความขัดแย้งตั้งแต่ระดับ ผู้กำหนดนโยบายลงมาจนถึงผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง อีกทั้งเป็นการเสริมพลังให้กับกลุ่มก่อความไม่สงบ นำไปอ้างเพื่อการโฆษณาได้อย่างเป็นรูปธรรมอีกด้วย

การก่อความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงคนในพื้นที่ที่ยึดอัตลักษณ์ของตนมาก ความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของเขาที่เป็นเงื่อนไขของความไม่สงบ เพราะขาดการเหลียวแล ถูกเลือกปฏิบัติ และไม่ได้รับความยุติธรรมมานาน ความล้มเหลวในการใช้นโยบายที่แข็งกร้าว และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐบางคนที่ยังตอบโต้ด้วยความรุนแรง รวมทั้งการใช้อำนาจเกินความจำเป็น

อย่างไรก็ตาม เมื่อต้นปี พ.ศ. 2556 รัฐบาลได้ริเริ่มให้มีการเจรจากับผู้นำกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ซึ่งเป็นก้าวสำคัญในการที่จะลดความรุนแรงลง แต่เงื่อนไขของการเจรจาทั้ง 2 ฝ่ายยังมีความไม่ชัดเจน ซึ่งอาจบานปลายไปสู่ความขัดแย้งและกระทบต่อกระบวนการสันติภาพที่เปราะบางอยู่แล้วให้ล้มครืนลงได้ (ปกรณ์ พึ่งเนตร, 2556)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดยุทธศาสตร์ด้านระบบการข่าวกรองให้ได้รับการแจ้งเตือน เพื่อการเตรียมความพร้อม และพัฒนาขึ้นด้วยการปฏิบัติการข่าวสู่มวลชนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการ

ประชาสัมพันธ์บนพื้นฐานความพื่อต่อกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการแก้ปัญหาเรื่องบุคคลสองสัญชาติ และให้ความเร่งด่วนในการปัญหาการปักปันเขตแดนทางบกในจุดที่มีปัญหา ในด้านเจ้าหน้าที่รัฐควรได้รับการพัฒนาความรู้ทางด้านการเมือง ตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. การดำเนินการควรจะต้องยึดแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา โดยใช้แนวทางสันติวิธี เน้นที่การใช้ไม้อ่อนมากกว่าใช้ไม้แข็ง เคารพในเรื่องสิทธิมนุษยชน และมีความยุติธรรม ควรเข้มงวดให้ทุกหน่วยงานได้มีการประสานงาน และบูรณาการการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยความเข้าใจ

ซึ่งกันและกัน และควรมีการประเมินผลโดยคนในพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วม

3. การบริหารงานเน้นต้องให้มีเจ้าภาพหลัก และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อแก้ปัญหาเป็นไปอย่างยั่งยืน คือ การลดเงื่อนไขที่หล่อเลี้ยงขบวนการก่อความไม่สงบได้แก่ การให้ความเป็นธรรม การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการสนับสนุนทางการศึกษา สนับสนุนให้คนในพื้นที่เล่นกีฬา และการพัฒนาให้เท่าเทียมกับภูมิภาคอื่น รวมทั้งประเทศมาเลเซีย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตเพื่อนำมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาชายแดนภาคใต้ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมยุทธศึกษาทหารบก. (2549). การก่อความไม่สงบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก.
- กิตติ อริยานนท์. (2554). ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : สู้ด้วยยุทธศาสตร์ และเข้มแข็งใหม่สำหรับประเทศไทย. เอกสารศึกษาส่วนบุคคล. วิทยาลัยการตำรวจ กองบัญชาการศึกษานักเรียนตำรวจแห่งชาติ.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ. (2549). เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ. (2548). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การปรับกระบวนการยุติธรรมไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพัฒนากระบวนการยุติธรรม.
- ชัยศึก เกตุทัต. (2548). รายงานของคณะทำงานพิเศษของรัฐบาล. ศูนย์ข่าวอิศราสมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. จาก: http://www.tjanews.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=723.
- ชิดชนก ราธิมมูลา. (2548). ผลกระทบวิกฤตชายแดนใต้ จากท้องถิ่นสู่สากล. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. จาก : http://2519me.com/Me-myself/Today_Me/Me_pointofviews/me'spointofview4g.htm. 15 เมษายน 2554
- ชูชัย บุญย้อย. (2548). ผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติจากลัทธิความเชื่อทางศาสนาในแนวทางที่รุนแรง : กรณีศึกษาแนวความคิดในการจัดตั้งรัฐอิสลามบรูไน. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

- นุรีดา หะยียะโกะ. (2553). **มุสลิมในแผนกไทย : บทบาทชาวไทยมุสลิมในการสร้างสรรค์สังคมไทย.** เอกสารวิจัยคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. งานสัมมนาทางวิชาการมุสลิมศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2553. ณ อาคารมหาจุฬาลงกรณ์.
- บุญรอด ศรีสมบัติ. (2555). **มองจากข้างนอก : วิเคราะห์ปัญหารากเหง้าไฟใต้.** จาก : http://narater2010.blogspot.com/2012/10/blog-post_7722.html. 28 ธันวาคม 2555
- ปกรณ์ พิงเณตร. (2556). **5 ข้อปีอาร์เอ็น...กับ 7 ข้อของฝ่ายความมั่นคงไทย.** จาก : http://wbns.oas.psu.ac.th/shownews.php?news_id=138643
- ประดิษฐ์ชัย บุญรักษ์. (2550). **ปัญหาการก่อสถานการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย : กรณีศึกษาปัญหาและสาเหตุจากประวัติและพฤติกรรมของผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นแนวร่วมในการก่อการร้าย.** กรุงเทพฯ ฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- บุญศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). **10 อันดับพฤติกรรมเจ้าหน้าที่รัฐประพฤติไม่เหมาะสม.** สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. จาก : <http://www.krusakon.com/index.php?topic=45>
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี. (2550). **ระบบฐานข้อมูลข่าวชายแดนใต้.** จาก : <http://oas.psu.ac.th/wbns/about.about.php>. 2 ธันวาคม 2553
- โรงเรียนสงครามพิเศษ. (2547). **การป้องกันและปราบปรามการก่อการความไม่สงบ.** ลพบุรี : แผนกวิชาการป้องกันและปราบปรามการก่อการความไม่สงบ.
- วิชัย ชูเชิด. (2547). **การกำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวในการแก้ปัญหาการก่อการความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้.** กรุงเทพฯ : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก.
- ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี. (2555). **98 เดือนแห่งความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้.** ปัตตานี : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศูนย์ข่าวอิศรา สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2549). **แตกต่างด้วยศรัทธา ไม่แตกแยกในความเป็นไทย.** จาก : http://www.tjanews.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=814&Itemid=47&lang=26k.
- ศูนย์ข่าวอิศรา สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2550). **การก่อการความไม่สงบในภาคใต้ของไทย.** จาก: <http://www.tjanews.org>
- ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. (2550). **สถิติความรุนแรง.** จาก <http://www.deepsouthwatch.org/tags/สถิติความรุนแรง>
- สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 6. (2555). **เลขาธิการ คอ.บต. เผยหลังเปิดรับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ผ่านศูนย์ดำรงธรรม จังหวัดชายแดนภาคใต้.** จาก : http://region6.prd.go.th/ewt_news.php?nid=649&filename=hajj. 14 ธันวาคม 2555
- ไสว บุญมา. (2549). **การปะทะของอารยธรรม และการจัดระเบียบโลกใหม่.** คอลัมน์ ผ่านสมองปราศรัย. หนังสือพิมพ์ ประชาชาติธุรกิจ. วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 ปีที่ 30 ฉบับที่ 3814(3014) หน้า 49 และวันที่ 03 สิงหาคม พ.ศ. ปีที่ 30 ฉบับที่ 3815 (3015) หน้า 45
- อัทธ์ พิศาลวานิช. (2548). **การประมาณการผลกระทบต่อเศรษฐกิจ กรณีสถานการณ์ความไม่สงบใน**

3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. จัดงานสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2547, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

British Act of Parliament. (2548). **The Prevention of Terrorism Act.** The united Kingdom.
Available : http://en.wikipedia.org/wiki/Prevention_of_terrorism_Act_2005

Connor, T. O., (2549). **The Criminology of Terrorism : Theories and Models.** North Carolina Wesleyan College Available : <http://faculty.Newctoconnor/429/429lect02.htm>

Croissant, A. (2548). **Unrest in South Thailand: Contours, Causes, and Consequences Since 2001. Strategic Insights, 5(2).** Available : <http://www.ccc.nps.navy.mil/si/2005/Feb/croissantfeb05.Asp>

David, W.N. (2549). **Combating Terrorism: An Academic View.** Terrorism Research Unit School of Political and Social Inquiry Clayton Campus Monash University, Victoria AUSTRALIA,

Dugan, L., Lafree, G., Fogg, H. (2548). **A First Look at Domestic and International Global Terrorism Event, 1970-1997.** Available : http://www.start.umd.edu/publications/IEEE_terrorism_overview.pdf

Keet, M. (2548). **Causes of Terrorism.** Available : http://www.Metek.org/causes_Terrorism.Html

LaFree, G., et al. (2549). **Building a global terrorism database.** University of Maryland.
Available : <http://www.ncjrs.gov/pdffiles/nij/grants/214260.pdf>

Manyin, M., et al. (2547). **Terrorism in Southeast Asia.** Available : <http://fpc.state.gov/documents/organization/35795.pdf>

Smith, A. L. [Online]. (2547). **Trouble in Thailand's Muslim South: Separatism, not Global Terrorism.** Asia Pacific Center for Security Studies, 3(10), Available : <http://www.apcss.org/Publications/APSSS/Troublein/ThailandsMuslimSouth.pdf>

U.S. Department of Defense. (2549). **Countering Terrorism.** Available : <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/teach/alqaeda/glossary.html>

Vaughn, B., et al. (2548). **Terrorism in Southeast Asia.** Available : URL <http://www.fas.org/sgp/crs/terror/RL31672.pdf>

Weinberg, L., et al. (2547). **The Challenges of Conceptualizing Terrorism.** Terrorism and Political Violence, 16(4), 777-794(18). Routledge, part of the Taylor & Francis Group. Available : <http://www.informaworld.com/smpp/content~content=a714005673~db=all>